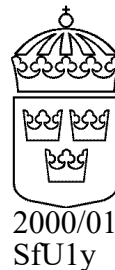

Socialförsäkringsutskottets yttrande

2000/01:SfU1y

Ramar för utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12 samt statsbudgetens inkomster

Till finansutskottet

Finansutskottet har den 21 september 2000 beslutat att bereda övriga utskott tillfälle att avge yttrande över proposition 2000/01:1 Budgetpropositionen för år 2001 (volym 1) i vad avser den ekonomiska politiken och förslag till statsbudget för budgetåret 2001, utgifternas fördelning på utgiftsområden och beräkningen av statsinkomsterna, låneramar (yrkandena 1–14 och 23–40) jämte motioner i de delar som berör respektive utskotts beredningsområde. Budgetpropositionen är resultatet av ett samarbete mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

De delar av propositionen som utskottet yttrar sig över är regeringens förslag till dels fördelning av statsbudgetens utgifter på utgiftsområdena 8, 10, 11 och 12, dels beräkningen av statsbudgetens inkomster i de delar som avser utskottets beredningsområde och regeringens förslag till ändringar i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift, lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift, lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift (lagförslag 3.4, 3.6, 3.7 och 3.8).

Yttrandet omfattar också beräkningen av utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Utskottet yttrar sig vidare i motsvarande delar över följande motioner

Fi208 yrkandena 5–7 av Bo Lundgren m.fl. (m)

Fi209 yrkandena 5–7 av Alf Svensson m.fl. (kd)

Fi210 yrkandena 3–5 av Lennart Daléus m.fl. (c)

Fi211 yrkandena 5, 6 och 8 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)

Sk313 yrkandena 4–6 och 25 av Carl Fredrik Graf m.fl. (m)

Sk321 yrkandena 18, 24 och 25 av Lennart Daléus m.fl. (c)

Sk323 yrkandena 1 och 22–24 av Alf Svensson m.fl. (kd)

N324 yrkande 6 av Alf Svensson m.fl. (kd)

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar fyra politikområden: Integrationspolitik, Storstadspolitik, Migrationspolitik och Minoritetspolitik.

Inom integrationspolitiken behandlas frågor rörande invandrares introduktion, ersättning till kommunerna för mottagande av flyktingar samt frågor om svenskt medborgarskap. Vidare behandlas åtgärder för att den etniska och kulturella mångfalden i samhället skall tas till vara samt åtgärder för att förebygga och motverka etnisk diskriminering och främlingsfientlighet. Inom politikområdet finns även myndigheterna Integrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering samt Nämnden mot diskriminering.

Storstadspolitik är i sin tur ett tvärsektoriellt politikområde och omfattar olika utvecklingsinsatser i storstadsområden. Anslag tillorstadspolitik finns också inom utgiftsområde 16, Utbildning och universitetsforskning.

Migrationspolitik innefattar flyktingpolitiken, invandring till Sverige, mottagande av asylsökande, utlänningars rätt att vistas i Sverige, internationellt arbete inom det migrationspolitiska området samt Migrationsverket och Utlänningsnämnden.

Slutligen omfattar utgiftsområde 8 även minoritetspolitiken, med frågor rörande skydd och stöd för de nationella minoriteterna och de historiska minoritetsspråken.

Regeringen föreslår i budgetpropositionen en mindre förändring av integrationspolitikens mål. Integrationspolitiken syftar enligt detta förslag till lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund, en samhällsgemenskap med samhällets mångfald som grund samt en samhällsutveckling som kännetecknas av ömsesidig respekt och tolerans och som alla oavsett bakgrund skall vara delaktiga i.

Storstadspolitikens mål är dels att ge storstadsregionerna goda förutsättningar för långsiktigt hållbar tillväxt och därmed bidra till att nya arbetstillfällen skapas såväl inom storstadsregionerna som i övriga delar av landet, dels att bryta den sociala, etniska och diskriminerande segregationen och därmed verka för jämlika och jämställda levnadsvillkor för storstädernas invånare.

Regeringen föreslår även för migrationspolitiken ett delvis nytt mål i budgetpropositionen. Målen för politikområdet är enligt förslaget att verka för att migrationen till och från vårt land skall ske i ordnade former, att asylrätten värnas i Sverige och i ett internationellt perspektiv, att den reglerade invandringen upprätthålls samt att harmoniseringen av flykting- och invandrapolitiken i EU ökar.

Målet för minoritetspolitiken föreslås även det i budgetpropositionen. Det överensstämmer med den inriktning som minoritetspolitiken givits genom riksdagens beslut om nationella minoriteter i Sverige (prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69). Målen för politiken är enligt förslaget att ge skydd och stöd för de nationella minoriteterna och stärka deras möjligheter till inflytande samt stödja de historiska minoritetsspråken så att de hålls levande.

Genom riksdagens beslut med anledning av 2000 års ekonomiska vårproposition (prop. 1999/2000:100, bet. 1999/2000:FiU20, rskr. 1999/2000:261) bestämdes ramen för år 2001 preliminärt till 4 875 miljoner kronor. I budgetpropositionen föreslås en utgiftsram på 4 942 miljoner kronor för budgetåret 2001. Skillnaden mellan det preliminära beslutet och regeringens förslag förklaras av att det i budgetpropositionen görs ett antagande om ett ökat antal

asylsökande och en snabbare ärendehantering vid Migrationsverket och Utlänningsnämnden, vilket sammantaget leder till att utgifterna för mottagandet av asylsökande minskar något och att utgifterna för kommunersättningarna ökar. I den nya utgiftsramen har också beaktats att sammanlagt 82,5 miljoner kronor av de 100 miljoner kronor, som anvisades i vårpropositionen till ett program för att öka sysselsättningen bland invandrare, överförs till utgiftsområdena 13, 16 och 24.

Den preliminära fördelningen för budgetåret 2002 föreslås beräknas till 4 683 miljoner kronor och för budgetåret 2003 till 4 717 miljoner kronor.

För budgetåret 2001 kommer regeringen att fortsätta att prioritera insatser som leder till ökad integration, och särskilda satsningar kommer att göras vad gäller sysselsättning och förbättrad introduktion. Bland annat föreslår regeringen att Integrationsverket under 2001 skall kunna ge kommunerna visst stimulansbidrag för att ta emot flyktingar som ursprungligen togs emot i storstäderna. Regeringen anför vidare att det är viktigt att fler personer med invandrarbakgrund deltar i den demokratiska processen. Nyligen har också en utredare tillsatts (Ku 2000:01) med uppdrag att beskriva och analysera fördelningen av makt och inflytande inom olika samhällsområden ur ett integrationspolitiskt perspektiv. Även insatser för att motverka diskriminering, främlingsfientlighet och rasism kommer att ha fortsatt hög prioritet. DO:s budget förstärks därför med 4 miljoner kronor.

Regeringen bedömer att antalet asylsökande kommer att öka med anledning av att Sverige blir operativ medlem i Schengensamarbetet i mars 2001. Anslaget till Migrationsverket kommer därför att förstärkas 2001-2003. Regeringen kommer även framdeles att följa Migrationsverkets produktivitet utveckling och anser att Migrationsverkets prognosarbete bör utvecklas ytterligare.

Minoritetspolitiken är ett nytt politikområde och regeringen bedömer att verksamheten bör fortsätta att utvecklas i enlighet med intentionerna i den minoritetspolitiska propositionen (prop. 1998/99:143, bet. 1999/2000:KU6, rskr. 1999/2000:69).

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi208 yrkandena 5 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgifterna för budgetåret 2001 med 578 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 129 respektive 243 miljoner kronor.

Motionärerna konstaterar att regeringen vill fortsätta att anslå budgetmedel till vissa invandratäta bostadsområden i storstäderna. Enligt motionärerna bör i stället andra vägar prövas som innebär en mindre belastning på statsbudgeten. De förespråkar en social och geografisk rörlighet, som uppnås bl.a. genom att bostadsmarknaden och arbetsmarknaden avregleras. Detta får i sin tur positiva effekter på integrationen, menar motionärerna.

Motionärerna är också tveksamma till Integrationsverket, och föreslår att 20 miljoner kronor överförs till Migrationsverket för budgetåret 2001. Vidare

bör enligt motionärerna anslag 10:5, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, flyttas till utgiftsområde 14, Arbetsliv.

Kristdemokraterna

I motion Fi209 yrkandena 6 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning för budgetåret 2001 med 344 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 63 respektive 295 miljoner kronor.

Motionärerna avvisar höjningen med 305 miljoner kronor av anslag 11:1, Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna, samt hela anslaget på 230 miljoner kronor för 2003, som regeringen beräknat i budgetpropositionen. Motionärerna föreslår också en nedläggning av Integrationsverket från den 1 juni 2001. Vissa av verkets uppgifter bör, enligt motionärerna, övertas av Migrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering samt av Riksförsäkringsverket.

Centerpartiet

I motion Fi210 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning för budgetåret 2001 med 535 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 386 respektive 513 miljoner kronor.

Motionärerna anför att de inte tror att regeringens utvecklingsinsatser i storstadsregionerna leder till några långsiktiga förändringar och att projektverksamheten riskerar att bli en del vid sidan av kommunernas ordinarie verksamheter. De föreslår därför en minskning av anslag 11:1 med 265 miljoner kronor. Vidare anför att förkortade handläggningstider vid flyktingmottagandet och ökade insatser för att få människor i arbete möjliggör stora besparingar inom området. Slutligen bör, enligt motionärerna, Utlänningsnämnden avvecklas och asylärendena överföras till förvaltningsdomstolarna.

Folkpartiet

I motion Fi211 yrkandena 6 och 8 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning för budgetåret 2001 med 442 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 201 respektive 317 miljoner kronor.

Motionärerna anför att en dominerande del av de projekt som finansieras inom anslag 11:1, Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna, inte har en tillfredsställande effektivitet och förankring bland de berörda. Enligt motionärerna kan därför en minskning av anslaget ske. Vidare anför motionärerna att integrationen inte är en process som kan styras uppifrån och att Integrationsverket därför kan läggas ned.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag om utgiftsram för budgetåret 2001, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåret 2002 och 2003. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2001	4 942	- 578	- 344	- 535	- 442
2002	4 683	- 129	- 63	- 386	- 201
2003	4 717	- 243	- 295	- 513	- 317

Målen för integrationspolitiken uppnås endast i begränsad omfattning genom insatser inom integrationspolitiken. Av stor betydelse för hur de integrationspolitiska målen uppnås är de insatser som sker inom den generella politiken. Utskottet noterar att en särskild satsning på sysselsättning och förbättrad introduktion görs. Satsningen är bred och spänner över flera utgiftsområden, vilket gör att en del av de i vårpropositionen anvisade medlen överförs till utgiftsområdena 13, 16 och 24. Utskottet finner ingen anledning att här göra någon annan bedömning än regeringen. Ett ökat antal asylsökande och en snabbare ärendehantering vid Migrationsverket och Utlänningsnämnden leder enligt regeringens bedömning till att utgifterna för asylsökande minskar något medan utgifterna för kommunersättningarna ökar. Utskottet finner utifrån detta det rimligt att utgiftsramen jämfört med vårpropositionen utökas enligt regeringens förslag.

I övrigt noterar utskottet att arbetet mot rasism, främlingsfientlighet och etnisk diskriminering fortsätter och att DO:s anslag förstärks med 4 miljoner kronor. Utskottet anser att anslaget till DO bör vara kvar inom utgiftsområde 8. Vidare delar utskottet regeringens bedömning om vikten av ett långsiktigt utvecklingsarbete i storstadsregionerna och ställer sig därför bakom de fortsatta satsningarna inom storstadspolitiken. Utskottet noterar även att Migrationsverkets budget förstärks mot bakgrund av antagandet om ett ökat antal asylsökande, med anledning bl.a. av Sveriges inträde som operativ medlem i Schengensamarbetet i mars 2001.

Enligt utskottet finns det inte skäl att göra annan bedömning än regeringen vad gäller utgiftsramen, och utskottet godtar därför regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 2001 samt förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2002 och 2003. Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motionerna Fi208 yrkandena 5 och 6, Fi209 yrkandena 6 och 7, Fi210 yrkandena 4 och 5 samt Fi211 yrkandena 6 och 8.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar politikområdet Ersättning vid arbetsoförmåga. Politikområdet omfattar sjukpenning, rehabilitering, närståendepenning, förtidspension, ersättning vid handikapp samt arbets- och kroppsskador, området kostnader för sysselsättning av vissa förtidspensionärer samt anslagen för Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna.

I propositionen föreslås att målen för politikområdet skall vara att en större del av befolkningen i arbetsför ålder skall ha förmågan att arbeta och att

personer som inte har förmågan att arbeta skall ges en levnadsstandard som är anpassad till den ekonomiska utvecklingen i samhället.

Genom riksdagens beslut med anledning av vårpropositionen bestämdes ramen för utgiftsområdet för år 2001 preliminärt till 100 075 miljoner kronor. I budgetpropositionen föreslås en utgiftsram på 101 950 miljoner kronor för budgetåret 2001. I förhållande till 2000 års ekonomiska vårproposition har således utgiftsramen höjts med ca 1,9 miljarder kronor. Enligt budgetpropositionen beror ökningen framför allt på ökade utgifter för förtidspension, men även ökade utgifter för sjukpenning och rehabilitering bidrar till den höjda nivån.

Den preliminära fördelningen för budgetåret 2002 föreslås beräknas till 104 402 miljoner kronor och för budgetåret 2003 till 107 345 miljoner kronor.

Regeringen har tillsatt en arbetsgrupp som har till uppgift att skapa en struktur på ohälsoområdet som är tillräckligt kraftfull för att avsevärt öka människors möjligheter att delta i arbetslivet. Syftet är att bryta utvecklingen mot ökad sjukfrånvaro och i förlängningen fler förtidspensioner. Det skall ske genom förebyggande åtgärder, förbättrad arbetsmiljö, bättre rehabilitering och effektivare försäkringssystem. En första delrapport, Ett föränderligt arbetsliv på gott och ont (Ds 2000:54), har lämnats. Resultatet av arbetet med att utarbeta en handlingsplan skall slutredovisas senast den 1 december 2000 och en proposition föreläggas riksdagen under hösten 2001 med ikraftträdande 2003.

Avsikten är att ett förslag om ett reformerat ersättningssystem vid långvarig eller varaktig medicinskt grundad nedsättning av arbetsförmågan skall kunna lämnas till riksdagen under våren 2001. De nya reglerna skall, med hänsyn till genomförandet av det reformerade ålderspensionssystemet, träda i kraft den 1 januari 2003.

Med anledning av kostnadsutvecklingen inom sjukförsäkringen beslutade regeringen i juni 1999 att utse en särskild utredare (dir. 1999:54). Utredaren har den 15 augusti 2000 överlämnat delbetänkandet Sjukförsäkringen – basfakta och utvecklingsmöjligheter (SOU 2000:72). Utredaren skall slutredovisa sitt uppdrag senast den 1 december 2000. I juni 1999 beslutade regeringen även att utse en särskild utredare (dir. 1999:44) med uppdrag att se över den arbetslivsinriktade rehabiliteringen. Utredarens förslag har redovisats den 30 augusti 2000 i betänkandet Rehabilitering till arbete (SOU 2000:78).

I propositionen anges att regeringen är medveten om att bl.a den ökade administrationen av sjukpenningen har krävt ökade resurser och att de medel som anslås för försäkringskassorna kan visa sig vara otillräckliga. Regeringen avser att följa utvecklingen noga och vid behov tillskjuta medel på den tilläggsbudget som presenteras i samband med vårpropositionen 2001.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi208 yrkandena 5 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 11 340 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 13 860 respektive 16 490 miljoner kronor.

Enligt motionärerna måste den nuvarande kostnadsutvecklingen inom sjukförsäkringen hejdas. Detta kräver en rad olika samverkande åtgärder som dels berör ersättningsnivåer inom försäkringen, dels förbättrade sjukskrivningsmetoder, dels ett samlat kostnads- och resursansvar hos försäkringskassorna för rehabiliteringen. I motionen föreslås därför att kompensationsnivån i sjukförsäkringen skall vara 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. Vidare bör fr.o.m. den 1 januari 2001 en andra karensdag införas den åttonde sjukdagen. Sjukpenninggrundande inkomst bör beräknas på ett genomsnitt av de senaste 24 månadernas inkomst och räknas upp med basbeloppet. Förbättrad utbildning i försäkringsmedicin bör införas för såväl AT-läkare som ST-läkare. Enligt motionärerna skulle detta bidra till att minska sjukförsäkringskostnaderna. I motionen föreslås att försäkringskassan skall få det finansiella ansvaret för rehabilitering med möjlighet att upphandla rehabiliteringstjänster från såväl andra landsting än det egna som från privata entreprenörer och utomlands. Vidare bör de bra exemplen från FINSAM- och SOCSAM-försöken tillämpas och erfarenheterna från finansiell samordning tillvaratas i hela landet. Sjukskrivningar orsakade av trafikolyckor bör bekostas av trafikförsäkringen. När det gäller arbetsskadeförsäkringen bör denna stegvis reformeras. I ett första steg bör den brytas ut ur statsbudgeten och avgifterna anpassas efter arbetsgivarnas benägenhet att orsaka arbetsskador. I ett andra steg bör försäkringen privatiseras.

Kristdemokraterna

I motion Fi209 yrkandena 6 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 5 880 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 6 795 respektive 8 675 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att sjukförsäkringen bör innehålla två karensdagar med ett högriskskydd på tio dagar per år. Vidare bör sjukpenninggrundande inkomst beräknas på genomsnittsinkomsten under de två senaste åren och skattepliktiga förmåner liksom semesterersättning vara sjukpenninggrundande. I motionen anges att pengar som i dag går till passiv sjukskrivning i stället bör kunna användas över hela landet för vård och rehabilitering. Förutom samordning behövs kompetens- och resursförstärkning till arbetslivsinriktad rehabilitering och ökad kompetens inom hela försäkringsadministrationen. Motionärerna anser att förslagen i utredningen Rehabilitering till arbete - en reform med individen i centrum (SOU 2000:78) i alla väsentliga huvuddrag bör genomföras från den 1 juli 2001. Förslagen ger en ökad totalkostnad det första året men lägre totalkostnader därefter. Kompetens- och kvalitetshöjningen inom socialförsäkringsadministrationen säkrar rättstrygg-

heten och minskar kostnaderna inom sjukförsäkringen. Slutligen anser motionärerna att samtliga personskadekostnader till följd av trafikolyckor skall överföras till trafikförsäkringen.

Centerpartiet

I motion Fi210 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 4 693 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 5 270 respektive 5 800 miljoner kronor.

Motionärerna anser att passiva ersättningar måste ersättas med aktiva insatser. Kostnaderna för sjukförsäkringen minskar bl.a. genom att rehabiliteringen knyts till individen genom finansiell samordning och att sjuklöneperioden inom den offentliga sektorn förlängs till två månader. Vidare anser motionärerna att i princip skall ingen person under 30 år beviljas förtidspension.

Folkpartiet

I motion Fi211 yrkandena 6 och 8 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 4 740 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 6 035 respektive 7 880 miljoner kronor.

Enligt motionärerna bör närståendevården förbättras bl.a. genom att rätten till förmånen och den därtill kopplade ledigheten förlängs från 60 till 120 dagar. Motionärerna anser att den del av sjukförsäkringens kostnader som hänför sig till trafikskador bör bäras av trafikförsäkringen. Aktiva åtgärder måste vidtas för att stärka rehabiliteringen och försäkringskassorna bör tillföras ytterligare medel för att kunna ge en effektivare rehabilitering och bättre övervaka utnyttjandet av socialförsäkringarna. Detta ger besparingar för sjukförsäkringen och förtidspensionerna. Slutligen anser motionärerna att finansiell samordning mellan sjukförsäkring och sjukvård kan ge betydande besparingar i sjukförsäkringen.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgifter för budgetåret 2001, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2002 och 2003. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2001	101 950	- 11 340	- 5 880	- 4 693	- 4 740
2002	104 402	- 13 860	- 6 795	- 5 270	- 6 035
2003	107 345	- 16 490	-8 675	- 5 800	- 7 880

Sjukpenningkostnaderna ökade kraftigt under slutet av 1998, dock från en relativt låg nivå. Ökningen har fortsatt under 1999 och 2000. Kostnaderna för sjukpenningen (exklusive ålderspensionsavgiften) uppgick 1999 till 24 219 miljoner kronor, vilket är en ökning med 30 % jämfört med 1998. Utfallet för anslag Sjukpenning och rehabilitering m.m. för 1999 uppgick till 27 858 miljoner kronor. Utgiftsprognosen för anslaget för 2000 uppgår till 36 525 miljoner kronor. Kostnadsökningen beror främst på en ökning av antalet ersatta dagar, men även på en ökning av medelersättningen.

Utskottet kan konstatera att trots att ökningstakten avtagit något under 2000 finns det för närvarande inget som tyder på att utgifterna kommer att minska under de närmaste åren.

Den kraftiga ökningen av antalet långa sjukfall under de senaste åren har lett till en ökning av antalet nybeviljade förtidspensioner och sjukbidrag under senare delen av 1999 och 2000. Utvecklingen pekar på att utgifterna härfor kommer att överskrida tidigare beräknade anslagsbelopp.

Utskottet har tidigare uttalat att kostnadsutvecklingen inom sjukförsäkringen inger stark oro. De bakomliggande orsakerna måste analyseras ingående så att utvecklingen på längre sikt kan bedömas och att man därmed så långt möjligt undviker oförutsedda utgiftsökningar som nödvändiggör snabba ingrepp och förändringar i ersättningssystemen. Utskottet har även påtalat vikten av att ett helhetsgrepp tas kring frågorna och att kommande förslag bör samordnas. Enligt utskottets mening är det viktigt att utvecklingen med ökade utgifter för sjukförsäkringen inte medför att kostnaderna vältras över på enskilda genom försämrade förmåner. Vad gäller partiernas förslag till förändringar av sjukförsäkringen har utskottet också tidigare behandlat och avvisat flertalet av dessa, senast i yttrande över vårpropositionen (yttr. 1999/2000:SfU7y).

Inte minst med hänsyn till den enskildes situation är det viktigt att genom förebyggande åtgärder, förbättrad arbetsmiljö, bättre rehabilitering och effektivare försäkringssystem öka människors möjligheter att delta i arbetslivet. Enligt utskottets mening måste åtgärder sättas in för att bryta utvecklingen mot ökad sjukfrånvaro och i förlängningen fler förtidspensioner. Utskottet välkomnar därför den handlingsplan för att öka hälsan som regeringen aviserat till hösten 2001.

Anslaget för sjukpenning och rehabilitering m.m. har på tilläggsbudget för budgetåret 2000 anvisats 1,5 miljarder kronor i samband med vårpropositionen och nu i budgetpropositionen föreslås ytterligare 2,3 miljarder kronor. Utskottet kan konstatera att med nuvarande prognos kommer anslaget ändå att ha ett relativt stort negativt ingående överföringsbelopp 2001. Utskottet noterar också att det i propositionen anges att de medel som anslås för försäkringskassorna kan visa sig vara otillräckliga och att det eventuellt behöver tillskjutas ytterligare medel på tilläggsbudget i samband med vårpropositionen 2001.

Mot bakgrund av det anförda godtar utskottet regeringens förslag till utgiftsram för budgetåret 2001 liksom förslagen till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2002 och 2003. Motionerna Fi208 yrkandena 5 och 6, Fi209 yrkandena 6 och 7, Fi210 yrkandena 4 och 5 samt Fi211 yrkandena 6 och 8 avstyrks med det anförda.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Propositionen

Utgiftsområdet omfattar fr.o.m. budgetåret 2001 politikområdet Ekonomisk äldrepolitik. I politikområdet ingår samtliga anslag inom utgiftsområdet. Anslagen omfattar folkpension till ålderspensionärer som inte har rätt till tilläggspension (ATP), folkpension och ATP i form av efterlevandepension, pensionstillskott såväl till ålderspension som till efterlevandepension, bostadstillägg till pensionärer (BTP) samt delpension.

I budgetpropositionen föreslås att målet för politikområdet skall vara att personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension skall garanteras ett värdesäkrat grundskydd. I propositionen framhålls att det nya ålderspensionssystemets grundläggande princip är den s.k. livsinkomstprincipen, dvs. att storleken på pensionen från det allmänna avgörs av hur mycket pengar man tjänar under hela livet och inte, som i ATP-systemet, inkomsterna under de femton bästa åren. Det nya systemet har dock ett grundskydd som ger god ekonomisk trygghet för alla.

I propositionen föreslås att ramen för utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom för budgetåret 2001 fastställs till 33 780 miljoner kronor. Vidare föreslås att riksdagen godkänner den preliminära fördelningen för budgetåret 2002 till 33 150 miljoner kronor och för budgetåret 2003 till 50 904 miljoner kronor.

Enligt propositionen beräknas andelen pensionärer med ATP öka de närmaste åren, och därmed blir färre pensionärer berättigade till pensionstillskott. Denna tendens till minskade utgifter uppvägs enligt regeringen av de förslag till förbättringar som föreslås för de pensionärer som är mest ekonomiskt utsatta. I budgetpropositionen föreslås att fr.o.m. den 1 januari 2001 skall boendekostnader upp till 4 500 kr per månad berättiga till BTP och att gränsen för skälig bostadskostnad vid beräkning av särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP) skall höjas från 5 200 till 5 700 kr per månad. I propositionen Anpassningar i ålderspensionssystemet inför 2001 m.m. (prop. 1999/2000:138) föreslås att den tillfälliga höjningen av nivåerna för beräkning av pensionstillskott och SBTP skall permanentas. I budgetpropositionen föreslås vad gäller SBTP att gränsen för skälig levnadsnivå fr.o.m. den 1 januari 2001 härutöver skall höjas med 6 procentenheter från 123,4 % till 129,4 % av prisbasbeloppet (pbb) för den som är ensamstående och från 102,4 % till 108,4 % av pbb för den som är gift.

Regeringen anger vidare att riksdagen med anledning av vårpropositionen beslutat att utgiftsområde 11 skall tillföras 30 miljoner kronor för att göra inkomstprövningen av änkepensionerna generösare och enklare. Den närmare utformningen skall beredas i samband med arbetet om ett nytt system för bostadsstöd till pensionärer. Härutöver anger regeringen att ytterligare 30 miljoner kronor tillskjuts det särskilda bostadstillägget och att regeringen därvidlag har för avsikt att återkomma till riksdagen under år 2001 med förslag. Enligt propositionen innebär förbättringarna en utgiftsökning med ca 200 miljoner kronor.

Beträffande år 2003 föreslås att ramen ökas med ca 17 500 miljoner kronor jämfört med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen. Enligt

regeringen finns det två huvudorsaker till denna kraftiga ökning. För det första förs utgifterna för den bosättningsbaserade delen av folkpensionen från ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till utgiftsområde 11 och för det andra ersätts folkpension och pensionstillskott av garantipension enligt de reformerade ålderspensionsreglerna.

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi208 yrkandena 5 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 445 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 555 miljoner kronor respektive 565 miljoner kronor

I stället för att höja BTP föreslår motionärerna en höjning av gränsen för skälig levnadskostnad till 135,4 % av pbb för den som är ensamstående och till 114,4 % av pbb för den som är gift. För dem som var pensionärer under perioden 1993–1998 beräknades folkpensionen på ett basbelopp minskat med 2 %. För att kompensera dessa pensionärer föreslår motionärerna att folkpensionen under den kommande sexårsperioden beräknas på prisbasbeloppet förhöjt med 2 procentenheter. Förslaget innebär enligt motionärerna att 1993 års innehållna pensioner betalas ut år 2001, 1994 års innehållna pensioner år 2002 osv.

Motionärerna anser också att änkepensionerna fr.o.m. den 1 januari 2001 skall återställas till den nivå som gällde före den 1 april 1997.

Kristdemokraterna

I motion Fi209 yrkandena 6 och 7 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 1 806 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 1 820 miljoner kronor respektive 900 miljoner kronor.

Motionärerna anser att änkepensionerna inte skall inkomstprövas samt att omställningspensionen bör utges under tolv månader. Vidare föreslår motionärerna ett höjt pensionstillskott med 200 kr per månad åren 2001 och 2002. Fritidsfastighet skall inte ingå i årsinkomsten vid beräkning av BTP.

Centerpartiet

I motion Fi210 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 341 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 359 miljoner kronor respektive 1 000 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår en höjning av pensionstillskottet med 3 000 kr per år i stället för den av regeringen föreslagna höjningen av BTP. En generell höjning av pensionstillskottet kommer enligt motionärerna fler låginkomstpensionärer till del, däribland många äldre kvinnor.

I motion Fi211 yrkandena 6 och 8 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 835 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 840 miljoner kronor respektive 850 miljoner kronor.

Motionärerna anser att änkepensionerna inte bör inkomstprövas och att tiden för omställningspension bör förlängas till 12 månader. Fritidsfastighet skall inte ingå i årsinkomsten vid beräkning av BTP.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till dels förslag till utgiftsram för budgetåret 2001, dels förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2002 och 2003. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2001	33 780	+ 445	+ 1 806	+ 341	+ 835
2002	33 150	+ 555	+ 1 820	+ 359	+ 840
2003	50 904	+ 565	+ 900	+ 1 000	+ 850

I propositionen anför regeringen att vid saneringen av statens finanser gjordes omfattande besparingar som även drabbade pensionärerna. Besparingarna bestod av såväl generella åtgärder genom en begränsad uppräknings av prisbasbeloppet som mer selektiva förändringar i form av försämrade regler för bostadstillägg till pensionärer m.m. För att försämrarna inte skulle slå mot de mest utsatta pensionärerna har riktade förbättringar genomförts i form av förbättrat särskilt bostadstillägg och höjt pensionstillskott. Senare har förbättringar gjorts i form av dels förbättrat bostadstillägg, dels att pensionerna fr.o.m. år 1999 beräknas utan minskning av prisbasbeloppet.

I departementspromemorian Sämre för mig Bättre för oss (Ds 1999:5) belyses effekterna av saneringsprogrammet för ålderspensionärernas inkomststandard. Av promemorian framgår att pensionärerna som kollektiv har ökat sin inkomststandard, både i reala termer och i förhållande till andra grupper. På individnivå föreligger dock stora skillnader vad gäller det ekonomiska utfallet, vilket kan förklaras bl.a. av att de nytillträdande pensionärerna i genomsnitt har högre ATP-poäng. På individnivå har pensionärerna varit med och delat bördan av 1990-talets ekonomiska saneringsprogram.

Den tidigare begränsade uppräknings av basbeloppet har fortfarande den effekten att prisbasbeloppet är ca 2 % lägre än vad som annars skulle varit fallet, men i och med det reformerade ålderspensionssystemet får prisbasbeloppet en mer begränsad roll eftersom inkomstrelaterade pensioner kommer att följsamhetsindexeras. I den nämnda propositionen 1999/2000:138 föreslås att ATP skall följsamhetsindexeras fr.o.m. år 2002 (bet. 2000/01:SfU4). Enligt regeringen innebär detta med stor sannolikhet att ATP kommer att räknas upp reellt år 2002, vilket ytterligare minskar effekten av den tidigare reduceringen av basbeloppet. Vad gäller efterlevandeförmåner

vill utskottet också erinra om att utgiftsområde 11 skall tillföras ytterligare 30 miljoner kronor för att göra inkomstprövningen av änkepensionen generösare och enklare och att riksdagen beslutat förlänga tiden för omställningspension från sex till tio månader fr.o.m. år 2003 samt att regeringen anfört att fr.o.m. år 2005 bör tiden förlängas till tolv månader. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att utskottet i betänkande 1999/2000:SfU13 Efterlevandepensioner och efterlevandestöd till barn förutsatt att regeringen återkommer med förslag till riksdagen om det visar sig ekonomiskt möjligt att tidigare lägga den aviserade förlängningen av den inledande omställningspensionen till tolv månader.

Utskottet ser med tillfredsställelse att regeringen nu föreslår fortsatta satsningar på att förbättra pensionärernas ekonomi. De föreliggande förslagen i form av bl.a. förbättringar av bostadsstödet innebär att de inom pensionärskollektivet som har de lägsta inkomsterna, däribland många kvinnor, får en höjd ekonomisk standard. Oaktat de satsningar som gjorts och nu föreslås för att förbättra pensionärernas ekonomi förutsätter utskottet att regeringen även fortsättningsvis följer utvecklingen av pensionärernas ekonomiska situation. Utskottet har inget att erinra mot regeringens beräkningar. Utskottet tillstyrker den av regeringen föreslagna utgiftsramen för budgetåret 2001 samt den preliminära fördelningen av utgifterna för budgetåren 2002 och 2003. Utskottet avstyrker i denna del motionerna Fi208 yrkandena 5 och 6, Fi209 yrkandena 6 och 7, Fi210 yrkandena 4 och 5 samt Fi211 yrkandena 6 och 8.

Utgiftsområde 12

Propositionen

Politikområdet Ekonomisk familjepolitik omfattar utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn och anslag 21:1 Bostadsbidrag inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande. Statens övriga stöd till barnfamiljerna ingår i politikområdet Utbildningspolitik och utgörs av studiebidragen (utgiftsområde 15) och maxtaxa inom barnomsorgen (utgiftsområde 16).

I utgiftsområde 12 ingår allmänna barnbidrag inklusive flerbarnstillägg och förlängt barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, barnpension i form av folkpension och ATP, vårdbidrag till funktionshindrade barn och pensionsrätt för barnår.

I propositionen föreslås att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik skall vara att minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn.

Genom riksdagens beslut med anledning av 2000 års ekonomiska vårproposition bestämdes ramen för utgiftsområde 12 för budgetåret 2001 preliminärt till 48 172 miljoner kronor. I budgetpropositionen föreslås nu en utgiftsram på 47 747 miljoner kronor för budgetåret 2001. Skillnaden mellan det preliminära beslutet och regeringens förslag förklaras i huvudsak med att barnafödandet nu beräknas bli lägre.

Den preliminära fördelningen för budgetåret 2002 föreslås beräknas till 48 930 miljoner kronor och för budgetåret 2003 till 50 756 miljoner kronor.

Vid beräkningarna har beaktats regeringens förslag att höja barnbidraget med 100 kr per barn och månad fr.o.m. den 1 januari 2001 och en motsvarande höjning av flerbarnstillägget. Vidare har beaktats förslagen att höja adoptionsbidraget till 40 000 kr per barn liksom att rätten till underhållsstöd skall inträda först månaden efter den månad föräldrarna flyttat isär. Även effekterna av regeringens förslag i proposition 1999/2000:118 om underhållsstöd vid växelvis boende har beaktats. Sistnämnda förslag beräknas ge minskade utgifter för underhållsstödet med 50 miljoner kronor per år. Eftersom förslaget beräknas kunna tillämpas för underhållsstöd som avser tid efter den 31 mars 2001 innebär det en besparing på underhållsstödet år 2001 med 37,5 miljoner kronor.

Enligt vad som anges i propositionen avser regeringen att under hösten 2000 återkomma till riksdagen med proposition med förslag om vissa förändringar i föräldraförsäkringen. Bland annat skall de s.k. kontaktdagarna återinföras och föräldrapenning förlängas med 30 ersättningsdagar motsvarande föräldrarnas sjukpenninggrundande inkomst. Inom ramen för en sådan förlängning avser regeringen att föreslå att 60 dagar reserveras för respektive förälder. Förslagen beräknas medföra ökade utgifter med 60 miljoner kronor år 2001 och med 160 miljoner kronor respektive 280 miljoner kronor de därpå följande två åren. Medel härför har beräknats under anslag 21:2 Föräldraförsäkring (tidigare anslaget A2).

Motionerna

Moderaterna

I motion Fi208 yrkandena 5 och 6 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 3 626 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 1 596 miljoner kronor respektive 1 776 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att kompensationsnivån i föräldraförsäkringen sänks till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten samt att garantibeloppet i föräldraförsäkringen höjs till 120 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2001. Vidare anser de att ensamstående mödrar bör ges rätt att överföra de 10 dagarna med tillfällig föräldrapenning som utges till pappan i samband med ett barns födelse till någon annan än pappan.

I stället för den föreslagna barnbidragshöjningen, som avvisas, anser motionärerna att barnfamiljerna skall få ett extra grundavdrag vid den kommunala beskattningen på 12 000 kr per barn och år. Dessutom bör ett barnomsorgskonto på 40 000 kr per barn införas fr.o.m. 2002 för barn i förskoleåldern samt avdrag för styrkta barnomsorgskostnader på högst 50 000 kr per år medges i den kommunala beskattningen.

Motionärerna föreslår även att underhållsstödet ersätts med ett ensamstående stöd, som skall behovsprövas i förhållande till både boföräldrarnas och den bidragsskyldiges inkomster.

Vidare föreslås att adoptionsbidraget skall höjas till 50 % av kostnaden för adoptionen av ett barn, dock högst 55 000 kr.

Motionärerna motsätter sig slutligen att en extra månad införs i föräldraförsäkringen liksom ett återinförande av kontaktdagarna i den tillfälliga föräldrapenningen.

Kristdemokraterna

I motion Fi209 yrkandena 6 och 7 föreslås – jämfört med regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 845 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 ökningsar med 846 miljoner kronor respektive 746 miljoner kronor.

Motionärerna anser att ersättningen inom föräldraförsäkringen skall beräknas på de senaste två årens inkomster inklusive skattepliktiga förmåner och semesterersättning. Vidare bör garantinivån i föräldraförsäkringen höjas till 150 kr per dag fr.o.m. 2001.

Barnbidraget bör höjas till 925 kr per barn och månad fr.o.m. 2001 samtidigt som medel överförs till förbättringar av bostadsbidraget inom utgiftsområde 18. Flerbarnstillägget behålls enligt nuvarande modell. I stället för fortsatta barnbidragshöjningar föreslår motionärerna att en statlig skattereduktion införs för varje barn upp till 16 år. Reduktionen föreslås uppgå till 25 kr per barn och månad 2001 för att höjas till 100 kr 2002 och till 150 kr 2003.

Motionärerna föreslår också att vårdbidrag utges till biståndsarbetare med funktionshindrade barn och anslår 500 000 kr per år för detta ändamål.

De anser dessutom att ett barnomsorgskonto skall införas fr.o.m. 2002 på 40 000 kr för barn som fyllt ett år. Samtidigt föreslås att en avdragsrätt införs för styrkta barnomsorgskostnader på högst 50 000 kr per år samt att de 90 garantidagarna i föräldraförsäkringen slopas. Motionärerna motsätter sig även den extramånad i föräldraförsäkringen som regeringen avser att föreslå i en proposition under hösten.

Centerpartiet

I motion Fi210 yrkandena 4 och 5 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en ökning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 570 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 3 050 respektive 3 040 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att garantinivån i föräldraförsäkringen höjs till 200 kr per dag och att ersättningarna i föräldraförsäkringen beräknas på ett genomsnitt av de två senaste årens inkomst.

Motionärerna förordar vidare att ett barnomsorgskonto införs fr.o.m. 2002 på 40 000 kr att användas under barnens förskoleår. Samtidigt bör en avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader införas på högst 50 000 kr samt avdrag medges för resor till och från barnomsorg vid beskattningen.

De avvisar slutligen att en extra månad införs i föräldraförsäkringen.

I motion Fi211 yrkandena 6 och 8 föreslås – i förhållande till regeringens förslag – en minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 2 300 miljoner kronor och en ökning budgetåren 2002 och 2003 med 75 miljoner kronor respektive 50 miljoner kronor.

Motionärerna föreslår att ersättningsnivån för de s.k. mamma- och pap-pamånaderna höjs till 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten. De anser vidare att garantinivån i föräldraförsäkringen skall höjas till 150 kr per dag och att vissa besparingar kan göras genom att dels slopa de dagar i föräldraförsäkringen som ersätts enbart på garantinivå, dels vidta åtgärder mot överutnyttjande av försäkringen.

Även inom underhållsstödet kan enligt motionärerna utgifterna hållas tillbaka genom att markera det gemensamma föräldraansvaret.

Vidare föreslås en växling av en del av det inkomstprövade bostadsbidraget mot ett generellt barnstöd i form av sänkt skatt. Barnstödet skall i övrigt motsvaras av den av regeringen föreslagna barnbidragshöjningen samt utökas med 500 kr per barn och år.

Motionärerna föreslår att ett barnomsorgskonto på 40 000 kr införs fr.o.m. 2002 för användning under barnets förskoletid liksom att avdrag medges för styrkta barnomsorgskostnader på högst 50 000 kr per barn och år.

Slutligen avvisar de en utbyggnad av föräldraförsäkringen.

Utskottets bedömning

Utskottet har att ta ställning till såväl förslag till utgiftsram för budgetåret 2001 som förslag till preliminär fördelning av utgifterna för budgetåren 2002 och 2003. Förslagen redovisas i tabellen nedan. Beloppen anges i miljoner kronor.

År	Regeringen	m	kd	c	fp
2001	47 747	– 3 626	– 845	+ 570	– 2 300
2002	48 930	– 1 596	+ 846	+ 3 050	+ 75
2003	50 756	– 1 776	+ 746	+ 3 040	+ 50

Regeringen har föreslagit att målet för politikområdet Ekonomisk familjepolitik skall vara att minska skillnaderna i de ekonomiska villkoren mellan familjer med och utan barn. Anslag 21:1 Bostadsbidrag ingår, som redan nämnts, i politikområdet men hör annars till utgiftsområde 18. Målet för bostadsbidragen är att ge ekonomiskt svaga hushåll möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder. Utskottet kommer i samband med behandlingen av de olika anslagen inom utgiftsområde 12 att ta ställning till det föreslagna målet för politikområdet men vill redan nu peka på skillnaden i framför allt målgrupp vad gäller målet för politikområdet respektive för bostadsbidragen.

Den ekonomiska krisen och besparingarna under 1990-talet har drabbat barnfamiljerna förhållandevis hårt. Många familjer har fått vidkännas ekonomiska försämringar bl.a. till följd av arbetslöshet och minskade inkomster.

De senaste årens ekonomiska återhämtning har emellertid gynnat barnfamiljerna. En viss förbättring inträffade redan 1996, och utvecklingen tyder enligt regeringen på att förbättringen fortsätter.

I syfte att ytterligare förbättra barnfamiljernas ekonomiska situation höjdes barnbidraget fr.o.m. den 1 januari i år med 100 kr per barn och månad. Även flerbarnstillägget höjdes i motsvarande mån. I samband med att regeringen föreslog denna höjning (prop. 1999/2000:1) förklarade den sin avsikt att återkomma med förslag om en lika stor höjning fr.o.m. 2001, dock under förutsättning att statens finanser medgav det. Regeringen har nu återkommit med förslag om höjning av barnbidraget med 100 kr per barn och månad fr.o.m. den 1 januari 2001. Samtidigt föreslås en höjning av flerbarnstillägget.

Regeringens förslag om ytterligare en höjning av barnbidraget och flerbarnstillägget fr.o.m. nästa år innebär enligt utskottets mening att barnfamiljerna får en påtaglig förbättring av sin ekonomi. I förhållande till 2000 års nivå kommer det ekonomiska stödet i form av barnbidrag och flerbarnstillägg sammantaget att förstärkas med 327 kr per månad för hushåll med tre barn, med 507 kr per månad för hushåll med fyra barn och med 707 kr per månad för hushåll med fem barn. Den nu föreslagna höjningen kan innebära att barnbidraget 2001 når den högsta reala nivån sedan det infördes.

Utskottet välkomnar den nu föreslagna höjningen och anser att den kan få betydelse också för barnafödandet. Enligt vad som anges i propositionen har fruktsamheten under 1997–1999 legat på ca 1,5 barn per kvinna, vilket är den lägsta nivå som någonsin uppmäts i Sverige. Under de första fem månaderna under 2000 har antalet födda barn fortsatt att ligga kvar på ungefär samma nivå som under 1999. Av SCB:s senaste statistik, som sträcker sig t.o.m. augusti 2000, framgår att en mindre ökning (1,5 %) har skett av antalet födda barn jämfört med motsvarande period 1999.

Också föräldraförsäkringens utformning och ersättningsnivå torde ha betydelse för födelsetalet eftersom försäkringen ger kvinnor och män möjlighet att förena förvärvsarbete med föräldraskap. Den höjning av föräldraförsäkringens nivå från 75 % till 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten som skedde den 1 januari 1998 var därför betydelsefull. Utskottet ser också positivt på att regeringen i budgetpropositionen har aviserat ytterligare förbättringar av föräldraförsäkringen. I en proposition under hösten avser regeringen att föreslå att de s.k. kontaktdagarna återinförs och att föräldraförsäkringen förlängs med en månad. Inom ramen för en sådan förlängning skall sammanlagt 60 dagar reserveras för mamman respektive pappan. Utskottet noterar att också frågan om att införa en rätt för ensamstående mammor att överföra de tio s.k. pappadagarna till någon annan än pappan för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Nu nämnda förändringar i föräldraförsäkringen i kombination med de föreslagna höjningarna av barnbidraget och flerbarnstillägget fr.o.m. 2001 får ses som ännu ett steg på vägen att få till stånd ett ökat barnafödande. Införandet av ytterligare en mamma- och pappamånad är också betydelsefullt ur ett jämställdhetsperspektiv. Därtill kommer det i proposition 1999/2000:129 framlagda förslaget om ett system med maxtaxa. Som utskottet framhöll i sitt yttrande till utbildningsutskottet (2000/01:SfU2y) kommer maxtaxereformen – fullt genomförd fr.o.m. 2004 –

att utgöra ett viktigt komplement till nuvarande delar i familjepolitiken. Något skäl att i stället införa ett system med barnomsorgskonto kan utskottet inte finna.

Utskottet vill i sammanhanget understryka att en särskild utredare har fått till uppgift att göra en analys av de ekonomiska familjestöden (dir. 2000:16). De stöd som skall analyseras är i första hand de allmänna barnbidragen, underhållsstödet och bostadsbidraget till barnfamiljerna. Syftet är att undersöka vilka möjligheter det finns att inom ramen för den generella välfärdspolitiken, och med bibehållen eller ökad fördelningspolitisk träffsäkerhet, på ett mer effektivt sätt stödja barnfamiljerna. Utredaren skall därvid särskilt beakta bl.a. marginaleffekter och deras inverkan på arbetskraftsutbudet. Vidare skall utredaren pröva möjligheter att förändra de familjeekonomiska stöden i en riktning som innebär att stöden blir mer generella så att barnfamiljernas samlade marginaleffekter minskar. En slutlig redovisning av uppdraget skall lämnas senast den 28 februari 2001.

Enligt utskottets mening talar mycket för att det finns starka samband mellan ekonomi och barnafödande. Samtidigt kan de senaste årens utveckling på arbetsmarknaden med alltfler tillfälliga arbeten i form av projektanställningar och vikariat ha spelat in med minskade möjligheter att kvalificera sig för föräldraförsäkringen som följd. Osäkerheten om de bakomliggande faktorerna är dock fortfarande stor. Det finns därför all anledning att närmare undersöka orsakerna till de låga födelsetalen. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att regeringen uppdragit åt SCB att genomföra en enkät med syfte att bredda kunskaperna om attityderna till barnafödande i de mest intressanta åldersgrupperna. Resultatet av uppdraget beräknas kunna presenteras i slutet av innevarande år.

Utskottet noterar vidare att regeringen avser att tillsätta en arbetsgrupp inom Socialdepartementet med uppgift att stödja arbetet med att öka kunskaperna om mekanismerna bakom födelsetalsutvecklingen.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag och avstyrker motionerna Fi208 yrkandena 5 och 6, Fi209 yrkandena 6 och 7, Fi210 yrkandena 4 och 5 samt Fi211 yrkandena 6 och 8.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten omfattar ålderspension i form av ATP och ålderspension i form av folkpension till pensionärer som även uppbär ATP. Från och med budgetåret 2001 redovisas också reformerad tilläggspension, inkomstpension och premiepension. För år 2000 prognostiseras utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till 139 949 miljoner kronor.

Utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten beräknas för år 2001 uppgå till 144 579 miljoner kronor, för år 2002 till 150 109 miljoner kronor och för år 2003 till 149 462 miljoner kronor.

Enligt propositionen ökar utgifterna för varje år dels på grund av prisbasbeloppets utveckling, dels på grund av att den genomsnittliga ATP-nivån trendmässigt stiger. Det arbete som pågår med att införa det reformerade ålderspensionssystemet påverkar enligt regeringen också i hög grad de pro-

gnostiserade utgifterna. Bland annat kommer ATP-pensionen fr.o.m. år 2002 att följa inkomstutvecklingen genom följsamhetsindexering i stället för att prisindexeras som hittills. En annan faktor som påverkar utgiftsutvecklingen är inkomstindexet som introducerades i samband med att de reformerade intjänandereglerna trädde i kraft år 1999 men som får effekt först fr.o.m. år 2002. Vidare kommer fr.o.m. år 2003 utgifterna för den bosättningsbaserade delen av folkpensionen till pensionärer som också uppbär ATP att föras från Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten till utgiftsområde 11. Denna överföring förklarar den stora skillnaden mellan de beräknade utgifterna för år 2003 i 2000 års ekonomiska vårproposition respektive budgetpropositionen för år 2001.

Regeringens beräkningar har inte föranlett några motionsyrkanden och utskottet, som konstaterar att utgifterna för ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten ingår i utgiftstaket för staten, har inget att erinra mot dessa beräkningar.

Statsbudgetens inkomster

Nuvarande regler om socialavgifter

Socialförsäkringarna finansieras av allmän pensionsavgift, socialavgifter, statlig ålderspensionsavgift och allmänna skattemedel.

Allmän pensionsavgift tas ut enligt lagen (1994:1744) om allmän pensionsavgift för finansiering av försäkringen för inkomstpension och tilläggs-pension enligt lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och tilläggs-pension i form av ålderspension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Avgiften betalas av den enskilde och beräknas på ett underlag som består av inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete till den del summan av inkomsterna inte överstiger 8,07 förhöjda prisbasbelopp enligt lagen om allmän försäkring. Avgiften utgör för närvarande 7 % av avgiftsunderlaget. Avgiften är till viss del avdragsgill vid taxeringen och till viss del medges skattereduktion. Avgiften betalas inte av den vars inkomster för året understiger 24 % av prisbasbeloppet.

Socialavgifter betalas enligt lagen (1981:691) om socialavgifter (SAL) för finansiering av den allmänna försäkringen, ålderspensioneringen och vissa andra sociala ändamål. Avgifterna tas ut som arbetsgivaravgifter och egenavgifter.

Arbetsgivaravgifter beräknas på ett underlag som består av lön och andra skattepliktiga förmåner som en arbetsgivare utger till anställda. Den totala avgiftssumman för år 2000 är 29,83 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgiften utgör 8,50 % och ålderspensionsavgiften 10,21 %. Enligt 2 kap. 5 a § SAL får en arbetsgivare vid beräkning av arbetsgivaravgifter varje månad göra avdrag med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst 3 550 kr, vilket motsvarar en lönesumma om 852 000 kr.

Egenavgifter betalas på ett underlag som består av inkomst av annat förvärvsarbete. En egenföretagare betalar för närvarande socialavgifter med 28,02 % av avgiftsunderlaget, varav sjukförsäkringsavgift 9,23 % och ålderspensionsavgift 10,21 %. Vid beräkningen av egenavgifter enligt 3 kap. 5 a §

SAL får avdrag göras med 5 % av avgiftsunderlaget, dock högst med 9 000 kr per år, vilket motsvarar ett avgiftsunderlag om 180 000 kr.

Statlig ålderspensionsavgift tas ut enligt lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift för finansiering av försäkringen för inkomstgrundad ålderspension enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension. Denna avgift betalas med 10,21 % på vissa socialförsäkringsersättningar m.m. till den del dessa ersättningar tillsammans med övriga pensionsgrundande inkomster inte överstiger 8,07 förhöjda prisbasbelopp. Dessutom skall statlig ålderspensionsavgift betalas på pensionsgrundande belopp (fiktiv inkomst som grundar pensionsrätt bl.a. för föräldrar till små barn) med 18,5 %.

Därutöver betalar arbetsgivare för varje år *allmän löneavgift* enligt lagen (1994:1920) om allmän löneavgift med 3,09 % av underlaget, dvs. av arbetsgivaren utgiven lön m.m. Allmän löneavgift betalas också av den som skall betala egenavgifter.

Propositionen

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen för budgetåret 2001 godkänner en i särskild bilaga redovisad beräkning av statsbudgetens inkomster. Inkomsten, netto, av socialavgifter och allmän pensionsavgift beräknas uppgå till 232,6 miljarder kronor. Beloppet inkluderar inkomst av särskild löneskatt och allmän löneavgift om tillhoppa 45,4 miljarder kronor.

Nettoinkomsterna av arbetsgivar- och egenavgifter samt särskild löneskatt för budgetåret 2001 beräknas öka med 13,1 miljarder kronor jämfört med föregående år. Den högre summan återspeglar enligt propositionen utvecklingen av lönesumman.

I propositionen föreslås att sjukförsäkringsavgiften för dem som betalar arbetsgivaravgifter höjs från 8,50 till 8,80 % och för dem som betalar egenavgifter från 9,23 till 9,53 % av avgiftsunderlaget från den 1 januari 2001. Vidare föreslås att den allmänna löneavgiften sänks från 3,09 till 2,69 % av avgiftsunderlaget. Det sammantagna uttaget av socialavgifter och allmän löneavgift sänks därmed med 0,1 procentenheter. Sänkningen beräknas ge en bruttobudgetförsvagning på 0,94 miljarder kronor. Förslaget är en del av regeringens förslag till grön skatteväxling för år 2001. I propositionen anges att man genom förslaget också skapar bättre samstämmighet mellan inkomster och utgifter i sjukförsäkringssystemet. För år 2001 beräknas de kostnader som sjukförsäkringsavgiften avser att täcka uppgå till 80 miljarder kronor. Den nya procentsatsen för sjukförsäkringsavgiften har tagits in i proposition 2000/01:8 om ny socialavgiftslag.

Som ett del i regeringens förslag till grön skatteväxling för år 2001 höjs såväl det allmänna som det särskilda grundavdraget med ett belopp motsvarande 3 % av prisbasbeloppet (pbb), vilket i det lägsta och det högsta inkomstskiktet motsvarar 27 % av pbb. Som en följd av detta föreslås i propositionen att allmän pensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift inte skall betalas av den som har inkomster som understiger 27 % av pbb, mot tidigare 24 %. Vidare föreslås att pensionsgrundande inkomst för varje år bara skall fastställas om summan av inkomsterna uppgått till minst 27 % av pbb, mot tidigare 24 %.

Motionerna

Moderaterna

Motionärerna i motion Sk313 av Carl-Fredrik Graf m.fl. (m) avvisar förslagen till ändringar gällande allmän pensionsavgift, statlig ålderspensionsavgift och pensionsgrundande inkomst. Vidare yrkas att den allmänna löneavgiften skall sättas ned till 2,79 % av löneunderlaget år 2001. Motionärerna avvisar således förslaget om en sänkning av arbetsgivaravgifterna med 0,1 procentenheter (yrkandena 4–6 och 25).

I motion Fi208 yrkande 7 begärs att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2001 i enlighet med vad som i motionen anförs.

Kristdemokraterna

Motionärerna avvisar regeringens förslag om sänkta arbetsgivaravgifter med 0,1 procentenheter, vilket ökar inkomsterna med 0,76 miljarder kronor. En höjd arbetsgivaravgift med 0,18 procentenheter föreslås till följd av ett minskat sjuklöneansvar. Detta ökar inkomsterna med 1,77 miljarder kronor. Likadana yrkanden återfinns även i Kristdemokraternas motion Sk323 yrkandena 23 och 24.

I motionerna Fi209, N324 yrkande 6 och Sk323 yrkande 22 föreslås även att arbetsgivaravgifterna sänks fr.o.m. år 2002 med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år. För egenföretagare utökas den nedsättningsbaserade lönesumman till 250 000 kr per år.

I motionerna Fi209 yrkande 5 och Sk323 yrkande 1 begärs att riksdagen godkänner beräkningen av förändringarna i statsbudgetens inkomster för budgetåret 2001.

Centerpartiet

Motionärerna avvisar regeringens förslag till sänkning av arbetsgivaravgifterna med 0,1 procentenheter, vilket ger 0,76 miljarder kronor i ökade inkomster. Motionärerna anser att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna skall utökas till 10 procentenheter på ett oförändrat underlag. Inkomsterna minskar med 5,53 miljarder kronor med detta förslag. För att kompensera en förlängd sjuklöneperiod i offentliga sektorn föreslås att arbetsgivaravgifterna sänks med 0,7 procentenheter. Förslaget minskar inkomsterna med 2 miljarder kronor. Motionärerna föreslår slutligen att ett nettostödsystem införs inom svensk sjöfart. Varken inkomstskatt eller sociala avgifter skall betalas för personal som arbetar på fartygen och sjöfartsstödet kan därmed tas bort. Motionärerna beräknar att förslaget minskar inkomsterna med 1 miljard kronor. I motion Sk321 återfinns liknande yrkanden om nedsättning av arbetsgivaravgiften med 10 procentenheter, nettostödsystem inom svensk sjöfart och sänkning av arbetsgivaravgiften i offentlig sektor (yrkandena 18, 24 och 25)

I motion Fi210 yrkande 3 begärs att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2001.

Motionärerna anser att arbetsgivar- och egenavgifterna i tjänstesektorn bör sänkas med 2 procentenheter år 2001. Förslaget minskar enligt motionärerna inkomsterna 2001 med 5,1 miljarder kronor. Motionärerna anser att arbetsgivaravgifterna inom tjänstesektorn för åren därefter bör sänkas med 5 procentenheter.

I motion Fi211 yrkande 5 begärs att riksdagen godkänner beräkningen av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2001 enligt vad som anförs i motionen.

Utskottets bedömning

För år 2001 beräknas enligt propositionen de kostnader som sjukförsäkringsavgiften avser att täcka uppgå till 80 miljarder kronor. Utskottet anser mot den bakgrunden det rimligt att sjukförsäkringsavgiften höjs med 0,3 procentenheter från den 1 januari 2001.

I propositionen anges att som ett led i den gröna skatteväxlingen och för att balansera de föreslagna höjningarna i energiskatterna bör skatterna på arbete sänkas genom ett höjt grundavdrag i inkomstskatten, och att detta bör kompletteras med bl.a. en viss sänkning av arbetsgivaravgifterna. Enligt utskottets mening är en sänkning av den allmänna löneavgiften med 0,4 procentenheter, vilket sammantaget ger en sänkning av arbetsgivaravgifterna med 0,1 procentenheter, motiverad. Förslaget skapar också enligt utskottets mening en bättre samstämmighet mellan inkomster och utgifter i sjukförsäkringssystemet.

Utskottet kan också konstatera att till följd av de höjda grundavdragen bör allmän pensionsavgift och statlig ålderspensionsavgift inte betalas av den som har inkomster som understiger 27 % av prisbasbeloppet och att pensionsgrundande inkomst för varje år bör fastställas om summan av inkomsterna uppgått till minst 27 % av prisbasbeloppet.

När det gäller Kristdemokraternas och Centerpartiets krav på sänkta arbetsgivaravgifter vidhåller utskottet sin tidigare inställning att skäl saknas för såväl en generell sänkning, utöver den nu föreslagna sänkningen med 0,1 procentenheter, som för en höjning av lönesumman. Utskottet kan inte heller ställa sig bakom Folkpartiets krav på en generell sänkning fr.o.m. 2001 av arbetsgivaravgifterna inom tjänstesektorn.

Vad beträffar Centerpartiets förslag om ett nettostödsystem inom svensk sjöfart noterar utskottet att regeringen i proposition 2000/01:8 om ny socialavgiftslag föreslår att de särskilda regler om sjukförsäkringsavgift, arbetsmarknadsavgift och sjömanspensionsavgift som gäller för redare skall avskaffas. Utskottet kan också konstatera att det av budgetpropositionen framgår att regeringen nyligen påbörjat en total översyn av lastsjöfartens och färjetrafikens villkor. Regeringen avser att lägga fram ett förslag som kan träda i kraft den 1 januari 2002.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag till ändringar i lagen (1994:1920) om allmän löneavgift, lagen (1994:1744) om allmän pens-

ionsavgift, lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och lagen (1998:676) om statlig ålderspensionsavgift (lagförslag 3.4, 3.6, 3.7 och 3.8).

Den nya högre procentsatsen för sjukförsäkringsavgiften har tagits in i proposition 2000/01:8 om ny socialavgiftslag. Eftersom det inte finns några motionsyrkanden rörande förslaget vare sig med anledning av budgetpropositionen eller proposition 2000/01:8 kommer utskottet att tillstyrka förslaget om en höjning av sjukförsäkringsavgiften i utskottets betänkande 2000/01:SfU5 om proposition 2000/01:8, som kommer att behandlas av riksdagen den 16 november.

Vidare godtar utskottet, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster för budgetåret 2001.

Med det anförda avstyrker utskottet i motsvarande delar motionerna Fi208 yrkande 7, Sk313 yrkandena 4–6 och 25, Fi209 yrkande 5, N324 yrkande 6, Sk323 yrkandena 1 och 22–24, Fi210 yrkande 3, Sk321 yrkandena 18, 24 och 25 samt Fi211 yrkande 5.

Stockholm den 24 oktober 2000

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Berit Andnor

I beslutet har deltagit: Berit Andnor (s), Bo Könberg (fp), Margit Gennser (m), Ulla Hoffmann (v), Rose-Marie Frebran (kd), Cecilia Magnusson (m), Mariann Ytterberg (s), Gustaf von Essen (m), Lennart Klockare (s), Ronny Olander (s), Sven-Erik Sjöstrand (v), Fanny Rizell (kd), Göran Lindblad (m), Kerstin-Maria Stalin (mp), Birgitta Carlsson (c), Göte Wahlström (s) och Rinaldo Karlsson (s).

Avvikande meningar

1. Margit Gennser, Cecilia Magnusson, Gustaf von Essen och Göran Lindblad (alla m) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Vi konstaterar att regeringen vill fortsätta att anslå budgetmedel till vissa invandrartäta bostadsområden i storstäderna. Vi anser emellertid att andra vägar som är effektivare och bättre och innebär en mindre belastning på statsbudgeten bör prövas. Vi menar att en av de viktigaste uppgifterna är att skapa social och geografisk rörlighet i det svenska samhället. Detta kan uppnås bl. a. genom att bostadsmarknaden och arbetsmarknaden avregleras, vilket i sin tur får positiva effekter på integrationen. Vi motsatte oss att ett särskilt integrationsverk inrättades och är fortfarande tveksamma till dess existens. Vi föreslår därför en utvärdering av hur Integrationsverkets medel har använts och vilka resultat som åstadkommits, senast i samband med 2001

års ekonomiska vårproposition. Detta för att därefter ta ställning till om verket bör läggas ned eller inte. Slutligen anser vi att anslaget för Ombudsmannen mot etnisk diskriminering bör flyttas till utgiftsområde 14, Arbetsliv.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi208 yrkandena 5 och 6 en, i förhållande regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 578 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 129 respektive 243 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Enligt vår mening måste den nuvarande kostnadsutvecklingen inom sjukförsäkringen hejdas. Detta kräver en rad olika samverkande åtgärder som dels berör ersättningsnivåer inom försäkringen, dels förbättrade sjukskrivningsmetoder, dels ett samlat kostnads- och resursansvar hos försäkringskassorna för rehabiliteringen och dels åtgärder som befrämjar en god arbetsmiljö. Vi anser därför att kompensationsnivån i sjukpenningförsäkringen bör vara 75 % och att ytterligare en karensdag, den åttonde dagen, bör införas fr.o.m. den 1 januari 2001. Beräkningen av den sjukpenninggrundande inkomsten bör förenklas och grundas på ett medelvärde av de senaste 24 månadernas inkomst samt räknas upp med basbeloppet. Effekterna av den lägre ersättningsnivån måste ses i ett sammanhang med Moderaternas förslag till skattesänkningar. Förbättrad utbildning i försäkringsmedicin bl.a. med inriktning på sjukskrivningen som terapeutisk metod bör införas för såväl AT-läkare som ST-läkare. Erfarenheter har visat att sådana utbildningssatsningar bidrar till att minska sjukförsäkringskostnaderna. Detta gäller också långtidssjukskrivningen. Enligt vår mening bör försäkringskassan få det finansiella ansvaret för rehabilitering med möjlighet att upphandla rehabiliteringstjänster från såväl andra landsting än det egna som från privata entreprenörer och utomlands. Vidare bör de bra exemplen från FINSAM- och SOCSAM-försöken tillämpas och erfarenheterna från finansiell samordning tillvaratas i hela landet. Sjukskrivningar orsakade av trafikolyckor bör enligt vår mening bekostas av trafikskadeförsäkringen. När det gäller arbetsskadeförsäkringen bör denna stegvis reformeras. I ett första steg bör den brytas ut ur statsbudgeten och avgifterna anpassas efter arbetsgivarnas benägenhet att orsaka arbets-skador. I ett andra steg bör försäkringen privatiseras. Vi föreslår också att havandeskapspenningen skall samordnas med sjukpenningen. Vi vill därutöver framhålla att skillnaden i genomsnittlig sjukskrivning mellan privat och offentlig sektor har ökat markant under 1990-talet till den offentliga sektorns nackdel. Den höga sjukligheten gäller framför allt inom landstingens och kommunernas vård-, omsorgs- och utbildningssektor. Att de anställda i huvudsak är hänvisade till den kommunala sektorns arbetsgivare tycks bidra till viss frustration och missnöje med arbetsmiljön. Enligt vår mening skulle en mer differentierad arbetsmarknad inom de nu nämnda servicesektorerna förbättra arbetsmiljöförhållandena och då minska sjuktalen. Vi är dock medvetna om att de långa sjukskrivningarna inte enbart kan relateras till arbetslivet.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi208 yrkandena 5 och 6 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001

med 11 340 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 13 860 respektive 16 490 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Vi anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör slopas och nivån återställas till vad som gällde före den 1 april 1997, och det bör ske redan fr.o.m. år 2001. I budgetpropositionen föreslås att det s.k. golvet i BTP tas bort och att taket höjs från 4 000 kr till 4 500 kr. Enligt vår uppfattning har utformningen av bostadstillägget verkat kostnadsdrivande på framför allt kommunernas hyressättning. Vi anser därför att detta förslag inte bör genomföras. I stället anser vi att levnadsvillkoren för de allra sämst ställda pensionärerna bör förbättras och att det bör ske genom en höjning av gränsen för skälig levnadskostnad till 135,4 % av prisbasbeloppet för den som är ensamstående och till 114,4 % av prisbasbeloppet för den som är gift. För dem som var pensionärer under perioden 1993–1998 beräknades folkpensionen på ett basbelopp minskat med 2 %. För att kompensera dessa pensionärer föreslår vi att folkpensionen under den kommande sexårsperioden beräknas på ett prisbasbelopp förhöjt med två procentenheter. Förslaget innebär att 1993 års innehållna pensioner betalas ut år 2001, 1994 års innehållna pensioner år 2002 osv.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi208 yrkandena 5 och 6 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 445 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 555 respektive 565 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Vi anser att kompensationsnivån i föräldraförsäkringen skall sänkas till 75 % av den sjukpenninggrundande inkomsten och att garantibeloppet i föräldraförsäkringen skall höjas till 120 kr per dag fr.o.m. den 1 januari 2001. Vidare bör ensamstående mödrar ges rätt att överföra de tio dagarna med tillfällig föräldrapenning som utges till pappan i samband med ett barns födelse till någon annan än pappan.

Vi föreslår också att havandeskapspenningen samordnas med sjukpenningförsäkringen, vilket också påverkar anslaget för sjukpenning under utgiftsområde 10.

Vi avvisar den föreslagna barnbidragshöjningen och föreslår i stället att barnfamiljerna skall få ett extra grundavdrag vid den kommunala beskattningen med 12 000 kr per barn och år. Dessutom bör ett barnomsorgskonto på 40 000 kr per barn införas fr.o.m. 2002 för barn i förskoleåldern samt avdrag för styrkta barnomsorgskostnader på högst 50 000 kr per år medges i den kommunala beskattningen.

Enligt vår mening bör underhållsstödet ersättas med ett ensamståendestöd, som skall behovsprövas i förhållande till både boförälderns och den bidragskyldiges inkomster. Härigenom kan utgifterna för underhållsstöd minska med ca 400 miljoner kronor per år.

Vidare bör adoptionsbidraget höjas till 50 % av kostnaden för adoptionen av ett barn, dock högst 55 000 kr.

Vi motsätter oss slutligen att en extra månad införs i föräldraförsäkringen liksom ett återinförande av kontaktdagarna i den tillfälliga föräldrapenningen.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi208 yrkandena 5 och 6 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 3 626 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 1 596 respektive 1 776 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Regeringen föreslår ändringar i lagarna om allmän pensionsavgift, statlig ålderspensionsavgift och pensionsgrundande inkomst, som en anpassning till sitt förslag om höjt grundavdrag. Vi avvisar dessa ändringar. Enligt vår mening bör den allmänna löneavgiften sättas ned till 2,79 % av löneunderlaget år 2001. Vi avvisar således förslaget om en sänkning av arbetsgivaravgifterna med 0,1 procentenheter.

Vi anser att riksdagen, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, för budgetåret 2001 i enlighet härmed skall göra ändringar i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker vi motionerna Fi208 yrkande 7 och Sk313 yrkandena 4–6 och 25.

2. Rose-Marie Frebran och Fanny Rizell (båda kd) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Statsbidrag har fr.o.m. 1995/96 lämnats till vissa kommuner i framför allt storstadsregionerna, för att stimulera till insatser i utsatta bostadsområden. Vi avvisar den kraftiga höjning av anslaget 11:1, Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna, med 305 miljoner kronor 2001 samt hela anslaget på 230 miljoner kronor för 2003, som regeringen föreslår i budgetpropositionen. Vi menar vidare att Integrationsverket bör läggas ned från den 1 juni 2001. Vissa av verkets uppgifter bör i stället övertas av Migrationsverket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering samt av Riksförsäkringsverket.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi209 yrkandena 6 och 7 en, i förhållande regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 344 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 63 respektive 295 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Vi anser att det bör införas två karensdagar i sjukförsäkringen med ett högriskskydd på tio dagar per år. Vidare bör den sjukpenninggrundande inkomsten beräknas på snittinkomsten de senaste två åren och skattepliktiga förmåner liksom semesterersättning vara sjukpenninggrundande. Enligt vår mening behövs förutom samordning en resursförstärkning till arbetslivsinriktad rehabilitering och en ökad kompetens inom hela försäkringsadministrationen. De pengar som i dag går till passiv sjukskrivning bör i stället kunna användas över hela landet för vård och rehabilitering. Kompetens- och kvalitetshöjningen inom socialförsäkringsadministrationen säkrar rättstryggheten

och minskar kostnaderna inom sjukförsäkringen. Vi anser att förslagen i utredningen Rehabilitering till arbete – en reform med individen i centrum (SOU 2000:78) i alla väsentliga huvuddrag bör genomföras från den 1 juli 2001. Förslagen ger en ökad totalkostnad det första året men lägre totalkostnader därefter. Slutligen anser vi att samtliga personskadekostnader till följd av trafikolyckor bör föras över till trafikförsäkringen.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi209 yrkandena 6 och 7 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 5 880 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 6 795 respektive 8 675 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Vi anser att inkomstprövningen av änkepensionerna bör tas bort helt. Dessutom bör tiden för omställningspensionen förlängas till tolv månader redan fr.o.m. år 2001. Vidare anser vi att fritidsfastighet inte skall ingå i årsinkomsten vid beräkningen av BTP. Vi anser också att pensionstillskottet skall höjas med 200 kr åren 2001 och 2002. Därmed får enligt vår mening de ekonomiskt sämst ställda pensionärerna en del av de förbättringar som garantipensionen kan förväntas ge år 2003.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi209 yrkandena 6 och 7 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 1 806 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 1 820 respektive 900 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Vi anser att ersättningen inom föräldraförsäkringen skall beräknas på de senaste två årens inkomster samt att skattepliktiga förmåner och semesterersättning skall ingå. Vidare bör enligt vår mening garantinivån i föräldrapensionen höjas från 60 kr till 150 kr per dag.

Vi anser att barnbidraget bör höjas till 925 kr per barn och månad fr.o.m. 2001 samtidigt som medel överförs till förbättringar av bostadsbidraget inom utgiftsområde 18. Flerbarnstillägget behålls enligt nuvarande modell. I stället för fortsatta barnbidragshöjningar bör en statlig skattereduktion införas för varje barn upp till 16 år. Reduktionen bör uppgå till 25 kr per barn och månad 2001 för att höjas till 100 kr 2002 och till 150 kr 2003.

Vi anser också att vårdbidrag skall kunna utges till biståndsarbetare med funktionshindrade barn.

Dessutom bör ett barnomsorgskonto införas fr.o.m. 2002 på 40 000 kr för barn som fyllt ett år. Samtidigt bör avdrag medges för styrkta barnomsorgskostnader på högst 50 000 kr per år samt de 90 garantidagarna i föräldraförsäkringen slopas.

Vi motsätter oss slutligen den extramånad i föräldraförsäkringen som regeringen avser att föreslå i en proposition under hösten.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi209 yrkandena 6 och 7 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 845 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 ökning med 846 respektive 746 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Vi avvisar regeringens förslag om sänkta arbetsgivaravgifter med 0,1 procentenheter, vilket ökar inkomsterna med 0,76 miljarder kronor. Vidare bör enligt vår mening arbetsgivaravgiften höjas med 0,18 procentenheter till följd av att en ytterligare karenssdag införs. Detta ökar inkomsterna med 1,77 miljarder kronor.

Enligt vår mening bör arbetsgivaravgifterna sänkas med 10 procentenheter på lönesummor upp till 900 000 kr per år fr.o.m. år 2002. För egenföretagare bör den nedsättningsbaserade lönesumman utökas till 250 000 kr per år.

Vi anser att riksdagen, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, för budgetåret 2001 i enlighet härmed skall göra ändringar i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker vi motionerna Fi209 yrkande 5, N324 yrkande 6 samt Sk323 yrkandena 1 och 22–24.

3. Birgitta Carlsson (c) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseenden bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Integrationspolitiken måste bli en del av tillväxtpolitiken. Regeringens storstadssatsningar präglas i stället av en kortsiktig politik med enstaka insatser och den har karaktären av "gåvogivande", i stället för att använda människors kraft och möjligheter. Utvecklingen måste komma underifrån. Vi tror inte att regeringens centralt dirigerade projekt leder till långsiktig förbättring. Och, som regeringen påpekar i sin analys, så riskerar projekten att bli en del av en projektverksamhet vid sidan av kommunernas ordinarie verksamhet. Mot bakgrund av detta bör anslag 11:1, Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna, minskas med 265 miljoner kronor. Vidare anser vi att förkortade handläggningstider vid flyktingmottagandet och ökade insatser för att få människor i arbete möjliggör stora besparingar inom utgiftsområdet. Slutligen anser vi att Utlänningsnämnden bör avvecklas och att asylärendena bör överföras till förvaltningsdomstolarna.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi210 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 535 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 386 respektive 513 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Enligt vår mening krävs en rad åtgärder för att minska sjukpenningkostnaderna och ge människor en möjlighet att återkomma till arbetslivet. Vi föreslår därför bl.a. att en aktiv rehabilitering knyts till individen genom finansiell samordning, att sjuklöneperioden inom den offentliga sektorn förlängs till två månader och en övergång från passivt stöd till aktiva insatser genom en växling från sjukförsäkringen till rehabiliteringsersättning och rehabiliteringsstöd. Anslaget för rehabiliteringsutredningar måste öka för att fler skall få rehabilitering. Förutom detta anser vi att den sjukpenninggrundande in-

komsten bör förändras så att den baseras på ett genomsnitt av de två senaste årens inkomster.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi210 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 4 693 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 5 270 respektive 5 800 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Vi anser att i stället för de av regeringen föreslagna ändringarna vad gäller BTP och SBTP bör pensionstillskottet höjas med 3 000 kr per år. En sådan generell höjning kommer enligt vår uppfattning fler låginkomstpensionärer till del, och däribland återfinns många äldre kvinnor. En höjning av pensions-tillskottet leder också till att BTP ökar eftersom inkomstavdraget då minskar.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi210 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 341 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 359 respektive 1 000 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Vi anser att garantinivån i föräldrapenningen skall höjas till 200 kr per dag fr.o.m. 2001. Höjningen av grundnivån i föräldrapenningen får flera positiva effekter som inte påverkar detta utgiftsområde, bl.a. minskar utgifterna för socialbidrag och bostadsbidrag. Vidare bör ersättningarna i föräldraförsäkringen beräknas på ett genomsnitt av de två senaste årens inkomster.

Vi förordar vidare att ett barnomsorgskonto införs fr.o.m. 2002 på 40 000 kr att användas under barnens förskoleår. Samtidigt bör en avdragsrätt för styrkta barnomsorgskostnader införas på högst 50 000 kr samt avdrag medges för resor till och från barnomsorg vid beskattningen.

Vi avvisar slutligen att en extra månad införs i föräldraförsäkringen.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi210 yrkandena 4 och 5 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 570 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 3 050 respektive 3 040 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Vi anser att nedsättningen av arbetsgivaravgifterna skall utökas till 10 procentenheter på ett oförändrat underlag. Inkomsterna minskar med 5,53 miljarder kronor med detta förslag. Regeringens förslag till sänkning av arbetsgivaravgifterna med 0,1 procentenheter avvisas, vilket ger 0,76 miljarder kronor i ökade inkomster. För att kompensera en förlängd sjuklöneperiod i offentliga sektorn bör enligt vår mening arbetsgivaravgifterna sänkas med 0,7 procentenheter. Förslaget minskar inkomsterna med 2 miljarder kronor. Slutligen anser vi att ett nettostödsystem bör införas inom svensk sjöfart. Varken inkomstskatt eller sociala avgifter skall betalas för personal som arbetar på fartygen och sjöfartsstödet kan därmed tas bort. Förslaget beräknas minska statens inkomster med 1 miljard kronor.

Vi anser att riksdagen, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, för budgetåret 2001 i enlighet härmed skall göra ändringar i regeringens

beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker vi motionerna Fi210 yrkande 3 samt Sk321 yrkandena 18, 24 och 25.

4. Bo Könberg (fp) anser att utskottets yttrande i nedan angivna avseende bort ha följande lydelse:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Vi anser att en dominerande del av de projekt som finansieras inom anslaget 11:1, Utvecklingsinsatser i storstadsregionerna, inte haft en tillfredsställande effektivitet och förankring bland de berörda och anser därför att en minskning av anslaget bör ske. Vi anser också att integrationen inte är en process som kan styras uppifrån och att Integrationsverket därför kan läggas ned.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi211 yrkandena 6 och 8 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 442 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 201 respektive 317 miljoner kronor.

Utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

Vi anser att närståendevården bör förbättras bl.a. genom att rätten till förmånen och den därtill kopplade ledigheten förlängs från 60 till 120 dagar. Vidare bör den del av sjukförsäkringens kostnader som hänför sig till trafikskador bäras av trafikförsäkring. Enligt vår mening måste aktiva åtgärder vidtas för att stärka rehabiliteringen, och försäkringskassorna bör tillföras ytterligare medel för att kunna ge en effektivare rehabilitering och bättre övervaka utnyttjandet av socialförsäkringarna. Detta ger besparingar för sjukförsäkringen och förtidspensionerna. Slutligen anser vi att finansiell samordning mellan sjukförsäkring och sjukvård kan ge betydande besparingar i sjukförsäkringen.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi211 yrkandena 6 och 8 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 4 740 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 6 035 respektive 7 880 miljoner kronor.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Enligt vår mening bör inkomstprövningen av änkepensionen slopas och tiden för omställningspensionen utökas till tolv månader. Vi anser vidare att fritidsfastigheter inte skall ingå i årsinkomsten vid beräkning av BTP.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi211 yrkandena 6 och 8 en, i förhållande till regeringens förslag, ökning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 835 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 med 840 respektive 850 miljoner kronor.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Vi föreslår att ersättningsnivån för de s.k. mamma- och pappamånaderna höjs till 90 % av den sjukpenninggrundande inkomsten och att garantinivån i föräldraförsäkringen höjs till 150 kr per dag. Enligt vår mening kan vissa besparingar göras inom föräldraförsäkringen genom att dels slopa de dagar

som ersätts enbart på garantinivå, dels vidta åtgärder mot överutnyttjande av försäkringen.

Även inom underhållsstödet kan enligt vår uppfattning utgifterna hållas tillbaka genom att markera det gemensamma föräldraansvaret.

Vidare föreslår vi en växling av en del av det inkomstprövade bostadsbidraget mot ett generellt barnstöd i form av sänkt skatt. Barnstödet skall i övrigt motsvaras av den av regeringen föreslagna barnbidragshöjningen samt utökas med 500 kr per barn och år.

Vi anser vidare att ett barnomsorgskonto på 40 000 kr skall införas fr.o.m. 2002 att användas under barnets förskoletid liksom att avdrag skall medges för styrkta barnomsorgskostnader på högst 50 000 kr per barn och år.

Slutligen avvisar vi en utbyggnad av föräldraförsäkringen.

Vi föreslår i enlighet med motion Fi211 yrkandena 6 och 8 en, i förhållande till regeringens förslag, minskning av utgiftsramen för budgetåret 2001 med 2 300 miljoner kronor och för budgetåren 2002 och 2003 ökningarna med 75 respektive 50 miljoner kronor.

Statsbudgetens inkomster

Enligt vår mening bör arbetsgivar- och egenavgifterna i tjänstesektorn sänkas med 2 procentenheter år 2001. Förslaget minskar statens inkomster år 2001 med 5,1 miljarder kronor. För åren därefter bör arbetsgivar- och egenavgifterna i tjänstesektorn sänkas med 5 procentenheter.

Vi anser att riksdagen, såvitt avser socialavgifter och allmän pensionsavgift, för budgetåret 2000 i enlighet härmed skall göra ändringar i regeringens beräkning av statsbudgetens inkomster. Med det anförda tillstyrker vi motion Fi211 yrkande 5.

Särskilda yttranden

1. Ulla Hoffmann (v), Sven-Erik Sjöstrand (v) och Kerstin-Maria Stalin (mp) anför:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar, kommunersättning vid flyktingmottagande

I betänkandet anges att Integrationsverket under 2001 skall kunna ge kommunerna visst stimulansbidrag för att ta emot flyktingar som ursprungligen togs emot i storstäderna. I budgetpropositionen anges som bakgrund till detta att situationen i en del storstadsområden är sådan att man i många fall inte kan erbjuda vare sig enskilda eller familjer ett rimligt boende och därmed rimliga förutsättningar till en introduktion till det svenska samhället. Vidare anges att det finns många kommuner som har tillgång till goda bostadslösningar och som kan erbjuda bra introduktionsprogram.

Vi är självfallet medvetna om de regionala obalanser som råder i landet, och fullt införstådda med att flyktingar när de väljer bostadsort skall få god information om vilka fördelar som finns att bosätta sig på olika orter i Sverige. Satsningar på förbättrad information av sådan karaktär beskrivs på andra ställen i budgetpropositionen. Vi ser det också som självklart att de kommuner som tar emot flyktingar skall erhålla statsbidrag för detta. Men

när en kvinna eller man som flytt till Sverige valt att bosätta sig på en ort är det samhällets uppgift att där sörja för att hon eller han kan skaffa sig en rimlig bostad och få förutsättningar till en god introduktion till det svenska samhället. Hon eller han är med avseende på möjligheterna att skapa ett värdigt liv för sig och eventuellt för sin familj fullt likvärdig med den infödda svensk som bor i samma område. Vi vill därför markera att vi anser riktade insatser för att få flyktingar som valt att bosätta sig i storstadsområdena att flytta till andra kommuner som inte samtidigt riktar sig till andra kommuninvånare är att betrakta som diskriminerande. Vi ser här ingen principiell anledning att skilja ut flyktingar som grupp. Lika lite som kommuner bör få särskilda stimulansbidrag för att ta emot flyktingar bör man få det för att ta emot statstjänstemän, socialbidragstagare eller blötda. Flyktingar äger samma frihet som alla andra bosatta i Sverige att utan särskild påverkan från statsmakten välja var man vill bo. Det hade därför varit mer rimligt att föreslå en satsning från Glesbygdsverket på att få fler att flytta till avflyttningsorter, än att ange att Integrationsverket särskilt skall uppmuntra flyktingar att flytta från storstadsområden. Vi anser att pengarna hade gjort större nytta om de satsats på förbättrad sfi-undervisning och introduktionsverksamhet i kommunerna.

2. Ulla Hoffmann och Sven-Erik Sjöstrand (båda v) anför:

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom och Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

När riktlinjerna för det nya pensionssystemet första gången presenterades i en proposition år 1994 reserverade sig Vänsterpartiet mot propositionens förslag vid utskottets behandling. Vår principiella kritik kvarstår, vilket lett till att vi även fortsättningsvis reserverat oss mot de delar av pensionssystemet som varit uppe till behandling i riksdagen.

Genom att Vänsterpartiet reserverade sig bereddes vi inte möjlighet att delta i den s.k. Genomförandegruppen, som består av de fem partier som står bakom överenskommelsen. Därmed har vi inte haft någon insyn i det fortsatta arbetet med pensionsreformen. Vi har inte heller någon möjlighet att påverka utformningen av de delar som kvarstår att lösa, det gäller t.ex. frågan om avgiftsväxling, den s.k. bromsen, bostadstilläggets och förtidspensionens anpassning.

Sedan hösten år 1998 har Vänsterpartiet ett samarbete med regeringen som bl.a. omfattar budgetfrågorna. Samarbetet rymmer dock inte frågor som direkt berör det nya pensionssystemet. Detta leder till väsentliga problem.

Genomförandegruppen fattar politiska beslut med ekonomisk innebörd utan att denna grupp har något ansvar för budgeten. Detta torde strida mot intentionerna i den nya budgetprocessen, där en majoritet vid ett samlat beslut förutsätts ta ansvar för budgeten i dess helhet.

Trots detta har Vänsterpartiet i samarbete med Socialdemokraterna och Miljöpartiet kunnat medverka till att häften av egenavgifterna nu kompenseras via reducerad skatt och minskad avdragsrätt. I praktiken har därmed också en viktig beståndsdel i det nya pensionssystemet förändrats till det

bättre. Vänsterpartiet anser att när den offentliga ekonomin tillåter, bör egenavgifterna kompenseras fullt ut och avdragsrätten slopas.

Problemet med det delade ansvaret i budgetprocessen kvarstår dock. Det är därför Vänsterpartiets mening att pensionsfrågorna i dess helhet snarast möjligt bör integreras i det samlade budgetarbetet.

3. Kerstin-Maria Stalin (mp) anför:

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar, målen för migrationspolitiken

Regeringen föreslår i budgetpropositionen för 2001 ett delvis nytt mål för migrationspolitiken. Vi har i en motion (2000/01:Sf6) med anledning av skrivelsen Migration och asylpolitik (2000/01:4) tidigare reagerat på den inbördes ordningen av målen i migrationspolitiken. Vi menar att först i uppräknandet av migrationspolitikens mål bör komma att migrationspolitiken skall präglas av rättssäkerhet, humanitet och respekt för individens mänskliga rättigheter. Detta finns emellertid inte medtaget som ett mål i regeringens förslag i budgetpropositionen. Som ett mål har i stället skrivits in att harmoniseringen av flykting- och invandrapolitiken i EU skall öka. Även om beslutet om målförslaget behandlas av socialförsäkringsutskottet i samband med anslagen vill vi här påpeka att vi finner förslaget mycket olyckligt.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten

Det finns en sedan tidigare känd instabilitet inbyggd i det nya ålderspensionssystemet. För den enskilde är det högst osäkert hur stor pension han eller hon kommer att få. Det är också oklart i vilken omfattning den s.k. bromsen kan komma att behöva användas i det nya systemet.

Vi vill också peka på att omläggningen till och administrationen av det nya pensionssystemet är och kommer att förbli en mycket omfattande process. Den är komplicerad och dyr, och det är inte lätt att överblicka vad det hela kommer att kosta eller vilka effekter den får. Det finns en reell risk att Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna inte lyckas klara omläggningen utan att andra av deras ansvarsområden blir lidande. Det är ett faktum som i sin tur kan komma att drabba enskilda människor i skilda livssituationer.